

RÖRELSE BESKREVS SOM SEKT – PROGRAMMET FRIADES I NÄMNDEN

Moon-sekten kan beskrivas som just en sekt och även om "Sektmordet" förvisso var en tillspetsad titel på *Utrikesbyrån*, strider den inte mot kravet på saklighet. Det konstaterar granskningsnämnden i ett av sina beslut denna vecka, där man bland annat tittat på detta avsnitt om mordet på Shinzo Abe. Avsnittet frias även gällande opartiskhet.

Ett avsnitt av Uppdrag granskning har samtidigt friats, efter en anmälan från en granskad vårdchef i en misstänkt mutaffär. Ett program om morderna i Appojaure och Thomas Quick friades också i en saklighetsprövning.

UPPDRAG GRANSKNING FRIADES EFTER ANMÄLAN FRÅN GRANSKAD VÅRDCHEF

FRIAT: Uppdrag granskning: Vårdchefens hemliga deal, SVT1, 2022-10-12, inslag om sjukhusinköp av en röntgenapparat; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 23/00110.

Programmet var en granskning av en affär mellan en region och en stor leverantör av medicintekniska produkter gällande inköpet av en röntgenapparat till ett sjukhus. Turerna kring affären väckte frågor som Uppdrag granskning reporter i programmet försökte få de ansvariga att svara på. Bland annat hade sjukhusets ansvarige verksamhetschef fått 200 000 kronor utbetalat till sitt privata konto från leverantören i samband med att röntgenapparaten betalades. I inslaget framgick hur reportern vid upprepade tillfällen sökt bland andra vårdchefen för att få svar på frågor om utbetalningen.

I inledningen sa en reporter att affären "på pappret" var mellan en region och en leverantör, men att den i praktiken gjordes upp mellan vårdchefen och den verkställande direktören hos leverantören.

I slutet av programmet berättade reportern att de fått mejl från olika advokater som företrädde leverantören och vårdchefen. Enligt mejlen hade vårdchefen fått 200 000 kronor i förskott av leverantören till sitt företag för att hålla föreläsningar. Leverantörens ombud hade samtidigt bekräftat att vårdchefen först ville ha insättningen till sitt privata konto. På grund av pandemin genomfördes dock aldrig några föreläsningar och pengarna hade betalats tillbaka till leverantören. Ombuden hade också sagt att avtalet och pengarna inte hade någon koppling till inköpet av röntgenapparaten. Reportern sa därefter att regionen polisanmält affären då de misstänkte ett eventuellt mutbrott.

Programmet anmäldes av den granskande vårdchefen, av granskningsnämnden i beslutet kallad "A", som hade flera invändningar mot sakligheten och opartiskheten i programmet. Bland annat anförde han att det var missvisande att påstå att det var han som gjorde upp affären avseende röntgenapparaten med leverantören.

I yttrandet till granskningsnämnden beskrev SVT bland annat hur redaktionen upprepade gånger sökt vårdchefen för att ge honom en chans till bemötande. Gällande vårdchefens roll i affären var det tydligt för redaktionen att A till mycket stor del hanterade affären kring röntgenmaskinen själv. De flesta frågor till sjukhuset gällande affären hänvisades till honom. Sjukhusets godkännande av inköpet av röntgenapparater byggde på uppgifter från A. Det framgick tydligt i handlingarna att det var A som hanterat offert, beställning och attesterat fakturan.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att det i de mejl som presenterades i inslaget framgick att A godkände leveransen och betalningen för röntgenapparaten. Nämnden anser att SVT visat grund för påståendet att A huvudsakligen var ansvarig för affären. Inslaget stred därmed inte mot kraven på opartiskhet och saklighet i denna del. Av inslaget framgick att A och vd:n hos leverantören diskuterat en överenskommelse och att A skickat ett privat mejl med kontouppgifter till vd:n samt erhållit en utbetalning från leverantören. Det framgick att detta sammanföll med godkännandet av leveransen samt betalningen för röntgenapparaten, vilket medförde att utbetalningen skulle kunna framstå som en misstänkt muta. SVT har visat grund för framställningen men uppgifterna innefattade enligt nämndens mening sådan kritik som krävde en möjlighet till bemötande. A gavs flera tillfällen att medverka i inslaget för att bemöta uppgifterna men avstod från detta. Därtill redogjorde SVT i inslaget för att A, genom ombud, framfört att överenskommelsen och utbetalningen inte hade någon koppling till den aktuella upphandlingen samt att utbetalningen enligt A var en förskottsbetalning för föreläsningar som A skulle genomföra i avtal med leverantören. Inslaget stred därför inte heller mot kraven på opartiskhet och saklighet i detta avseende.

SAKLIGT PÅSTÅ ATT QUICKS UTPEKADE MEDHJÄLPARE HADE ALIBI VID TÄLTMORD

FRIAT: Morden i Appojaure, SVT2, 2022-11-02, program om morden i Appojaure; fråga om saklighet. Dnr. 22/03760.

Programmet var den tredje och avslutande delen i en serie om den händelse 1984, där ett holländskt par hittades mördade i sitt tält vid sjön Appojaure. I programmet intervjuades ett flertal personer som på olika sätt blivit berörda av morden och utredningen. Stort fokus låg på Thomas Quick, vem han var, hans erkännande på 1990-talet och hur utredningen såg ut. Efter att Quick i terapiesessioner på Sätters sjukhus börjat tala om ett mord tog utredningen som tidigare stått stilla fart igen.

Speakerrösten förklarade att polisen lade mycket tid och resurser på att undersöka och kartlägga en person som Thomas Quick pekade ut som medhjälpare till morden (NN) och vad han gjort vid tiden för morden. En intervjuad kriminaltekniker sa bland annat att Quick lämnade en konstig redogörelse om NN, och att: *Senare utredningar visade att NN inte var inblandad i detta. NN hade alibi för den här tiden.*

Speakerrösten sa sedan följande: *I september 1995 kontaktas polisen av den så kallade NN:s före detta fru. En journal från Södersjukhuset i Stockholm visar att han kan placeras där vid tidpunkten för morden. Av journalanteckningarna framgår att hans före detta fru kvällen den 13 juli 1984 hade kommit till akutmottagningen i sällskap med sin pojkvän. NN har alibi och Thomas Quicks historia spricker. Åklagaren bestämmer sig för att släppa honom men ändå åtala Thomas Quick.*

En person anmälde programmet då denne ansåg att det var sakligt fel att medhjälparen haft alibi för tiden vid morden i Appojaure. Anmälaren hade även invändningar emot den generella bild som gavs av Quick/Bergwalls oskuld.

SVT beskrev i yttrandet hur uppgiften om "medhjälparens" alibi var väl förankrad i utsagor av bland annat poliser sedan många år tillbaka. Flera nyhetspubliceringar, av både SVT och andra medier, visade på hur polisen avfärdat misstankarna mot "medhjälparen" på grund av det alibi han ansågs ha. Utifrån detta underlag ansåg SVT att det fanns saklig grund för vad som sades om NN:s alibi i det aktuella programmet.

Granskningsnämnden skrev i sitt beslut att den medverkande kriminalteknikern gav sin bild av utredningsarbetet om det så kallade tältmordet. Hans uttalande om att NN haft alibi medför inte att SVT har åsidosatt kravet på saklighet. Nämnden uppfattar det vidare så att SVT i den direkt

efterföljande speakern utvecklade beskrivningen av de uppgifter om ett alibi som kriminalteknikern refererade till. SVT har därtill i sitt yttrande redogjort för att uppgiften om att NN hade alibi var förankrad, bland annat i utsagor av poliser och av en utredare i den aktuella mordutredningen. Nämnden anser därmed att SVT har visat grund för att det under utredningen fanns uppgifter om ett alibi. Mot bakgrund av detta anser nämnden inte att programmet stred mot kravet på saklighet.

”SEKTMORDET” EN TILLSPETSAD TITEL – MEN STRED EJ MOT KRAVET PÅ SAKLIGHET

FRIAT: Utrikesbyrå: Sektmordet, SVT2, 2022-09-27, program om mordet på Japans tidigare premiärminister; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 22/03667.

Programmet tog avstamp i mordet på Japans tidigare premiärminister Shinzo Abe och om banden mellan Japans styre och den religiösa rörelsen ”Familjefederationen för världsfred och enighet”, även känd som Enighetskyrkan. I programmet benämndes rörelsen också som Moonsekten och Moonrörelsen, efter dess grundare Sun Myung Moon. Det diskuterades att gärningsmannens mamma hade gett familjens pengar till rörelsen och att detta kunde vara motivet till mordet eftersom den tidigare premiärministern hade kopplats till rörelsen. Utifrån detta beskrevs rörelsens bakgrund och vilket inflytande den hade på japansk politik.

Programmet anmäldes av den religiösa rörelsen som menade att det var fel att kalla rörelsen för en sekt, att titeln ”Sektmordet” var vilseledande då det antydde att rörelsen låg bakom mordet och att programmet stred mot kravet på opartiskhet då ingen företrädare för rörelsen i Sverige lyftes fram.

SVT skrev i sitt yttrande bland annat att titeln ”Sektmordet” syftade på att det skett ett mord på en politiker där motivbilden hade koppling till en sekt. SVT ansåg inte att titeln pekade ut rörelsen som mördare. I programmet var det tydligt hur kopplingen såg ut och att rörelsen inte låg bakom mordet. Det riktades i programmet kritik mot hur rörelsen agerar i Japan av personer som intervjuades. Dessa var tillfälliga medverkande för vilka kraven på opartiskhet och saklighet är lägre ställda.

Gällande användandet av ordet ”sekt” har det använts för att beskriva rörelsen i medier över hela världen i många år. Tidigare följare har beskrivit rörelsen som en sekt eller beskrivits ha grundläggande sektliknande drag. Enligt Encyclopedia Britannica definierades rörelsen som en sekt på 1970-talet. Rörelsen stämmer också in på svenska Nationalencyklopedins definition av sekt.

Granskningsnämnden konstaterar att *Utrikesbyrå* är ett diskussionsprogram med tillfälligt medverkande gäster för vilka kraven på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget. Vad anmälaren har anfört om att representanter från rörelsen borde ha fått medverka i programmet medför enligt nämndens mening inte att inslaget var partiskt. Inte heller det faktum att rörelsen diskuterades ur en kritisk infallsvinkel medför att inslaget strider mot detta krav. SVT har vidare visat grund för beskrivningen av rörelsen som en sekt. Programmets titel var visserligen tillspetsad men det framgick enligt nämndens mening tydligt av programmet att rörelsen inte låg bakom mordet. Programmet stred därmed inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!